

Minnissteinur avdúkaður í Sandvík

Sløk hálvthundrað fólk hittust seinnapartin sunnudagin í Sandvík, har minnissteinur Martin Joensens, rithøvunda og lærara, varð avdúkaður.

Tað var Regin Joensen, sonur kenda rithøvundan, sum avdúkaði minnissteinin, sum tryggir vinmenn og starvsfelagaðar hava staðið fyrri og fingið bygðini til minnis um Martin Joensen.

Martin Joensen var ættaður úr Sandvík, búði í bygðini, har hann virkaði sum lærari til 1944, tá hann flutti á Tvøroyri, har hann fekk lærarastarv og virkaði við síðuna av sínum rithøvunda virkseminum. Martin Joensen doyði í 1966.

Jacob Olsen, fyrrverandi lærari í Sandvík, Johannes Enni, lærari á Tvøroyri, og Steinbjørn B. Jacobsen, rithøvundur, høvdu sett sær fyrri at gera eitt hvørt til minnis um mæta sandvíkingin, sum flest øll í Føroyum kenna.

Steinurin er úr haganum í Sandvík og Óli Nielsen, steinhøggar (sonur annan mætan sandvíkingin Jóhan Nielsen, prest sála,) hevur rist orðini: "Vamar hendur lagaðu eldar", ið eru úr yrkingini "Til Høvundan" eftir Steinbjørn B. Jacobsen, til Martin Joensen.

Hátíðarhaldið byrjaði við at fólk sungu "Tit sum í fjørðu fóru", og síðani helt Jacob Olsen røðu um systkinabarnið og greiddi frá bókum hansara.

Síðani las Rannveig Hovgaard, lærari og skyldkona rithøvundans yrkingina eftir Steinbjørn B. Jacobsen. Eftir hetta varð minnissteinurin avdúkaður.

Vit prenta her røðuna, sum Jacob Olsen helt.

Martin Joensen, sum okur í dag eru komin saman at minnast, varð borin í heim í Sandvík 19. april 1962, og her vaks hann upp. Óvitaárin hjá honum fóru, sum tey gjørdu hjá bygðadreingjum tá — eitt skifti millum arbeiði og spæl, tá ið teir ikki vóru í skúla. Tað ráddi um, at óvitarnir vóru tíðliga uppi í arbeiðnum við teimum tilkomnu, so teir skjótt

kundu gera gagnsverk — um tað so var á landi ella sjógv. At Martin við opnum eygum og oyrum tók lut í arbeiði sum í leiki, siggja vit av teimum vbera goðu óvitasøgnum, hann hevur skrivað. Um vetrarkvöldini var ikki tá sum nú, ið óvitarnir sita og hyggja eftir sjónvarpi ella video, kvøldið á táb. Nei, meðan tey vaksnu spunnu, bundu ella fingust við okkurt annað arbeiði, vórðu søgur og sagnir sagdar, og trivið i okkurt kvæði ella visu viðhvørt, meðan óvitarnir lurtadu eftir.

Tá ið fiskimenn, sum høvdu verið á suðurlandinum um várið og á eysturlandinum um summarið, komu inn á gólvið, fortaldu teir frá hendingum, ið teimum høvdu verið fyrri bæði við skipunum og uppi á landi í Íslandi.

At Martin hevur lurtað væl eftir hesum monnum, sæst skilgilla í bókum hansara.

Tað mesta av skúlatíð síni hevði Martin Theodor Dahl úr Funningi til lærara. Hesin maður hevði góðan ans fyrri føroyskum, sum tá ikki var lærugrein í føroysku skúlanum — men Martin greiðir frá, at tey løsu í H. C. Evensens lesbók, tó bara eina ferð um vikuna.

Men tey fingi kortini annað føroyskt lestilfar, tí tá ið Matteus evangeli og Robinson Cruson komu út, vóru tær býttar út til skúlabarnini, og var hetta, sum Martin tekur til, ein stórhending.

Annars vóru fáar bókur á føroyskum tá, men tó var tósa so, at tey høvdu »Ungu Føroyar«, tað frálikka blaðið, ið háskúlamenninir góvu út. Av hesum blaði man ansur Martins fyrri føroyskum vera rættiliga kveiktur søgnar festu seg hugan.

Bókur á danskum máli kundi Martin lána í einum grannahúsi, og hetta vóru ikki lættisoppar, nevast kunnu skaldsøgnarnar hjá gitna danska rithøvundanum Ingeman, fransmanninum Jules Verne og onglendinginum kmpatinn Marryat, umframt aðrar.

Í 1919 fór Martin til skips, og tað var hann í try á.

Veturin 22–23 fór Martin á Føroya Fólkháskúla, og metir hann henda veturin hava havt stóran týðning fyrri seg, bæði av fyrilesturum hjá Simuni av Skarði, og tí at hann her fekk betri kunneleika til føroyskt. Næmingarnir har høvdu sitt egna blað, og í hesum blaði royndi Martin seg fyrstu ferð sum søguskald.

Simun av Skarði ráddi Martin til at fara á Lærarskúlan — hann tók eftir hesum ráði, og fór á skúlan um heystið 1923.

Rikard Long var lærari í føroyskum á lærarskúlanum tá, og sigur Martin sjálvur, at hann hevði Rikardi nógv fyrri at takka.

Lærarskúlanæmingarnir høvdu sitt egna blað, og har skrivaði so Martin okkurt í. Í 1926 varð Martin liðugur á lærarskúlanum, og sama ár varð hann lærari á Økrum og í Víkarbyrgi.

Har var hann so til 1929, tá ið hann kom aftur til heimbygðina, og var hann so her til 1944, tá ið hann varð lærari á Tvøroyri.

Seinast í tjúgunum góvu Sámal Johansen í Vági og Jacob Olsen á Tvøroyri eitt barnablað út, og har plagdi so Martin at skriva í — og eina tíð var hann blaðstjóri. Men tað fyrsta, hann rættiliga kom fram sum rithøvundur var í 1933 ella 34, tá ið hann skrivaði eina søgu ella kanska rættari lýsing í jólanummarið hjá Socialinum. Eftir hetta fór hann at skriva til Varðan og ymsar jólabøkur.

Men í 1946 kom skaldsøgan Fiskimenn út, og var tað hon, sum gjørdi, at Martin knappliga kom at teljast millum bestu rithøvundar okkara, og varð kendur um alt landið. Í 1952 kom onnur stóra skaldsøga hansara, Tað lýsir á landi, í ðer framhald av Fiskimønnum.

Av hesum bókum, helst Fiskimønnum, sanna vit, at tey try árin, Martin var til skips, høvdu størsta týðning fyrri hann sum rithøvundur. Her fekk

hann innlit í korini hjá fiskimønnum tá — hann lýsir umstøðurnar og hann lýsir lyndi manna, hvussu teir ávirkað av hesum — so gløgt, at okur alspert eru í ferðini við teimum.

Lívinum í keypstaðinum, helst áðrenn skipini fara, og tá ið tey koma aftur, gevur hann eisini eina gløgga mynd av, og her somu, men nógv av tilfarinum er úr heimbygðini hjá høvuðspersóninum Simuni.

Í hesari bókini, eins og teimum søgusevnum, sum eru komin út eftir hann, lýsir hann, sum í Fiskimønnum, menniskjuni, sum tey eru við dygdum og lýtum, leitar gløgskygdur aftur til innastu hugsan teirra, men dømir ongantíð.

Um bókur Martins tekur skaldið Chr. Matras so til: Í teimum er til skjals liv og virki føringa, ljóðið av sjógv, ljóðið av mannamáli, fyrndartrúgv

føringa á sjógv og landi og mangt, mangt annað. Tey, sum hava lisið bókur Martins, ásanna, at hetta er rætt, og hevur Martin av hesum tilfari varisliga laðað upp »eldar«, ið fløva føroyskar bókmentir eins og torveldarnir á grúgv-

uni fyrr fløvaðu tey, ið inni vóru.

At enda ein tøkk til øll tey, sum hava vist stórt beinasemi við at fáa steinin reistan her, sum Martin í nógv ár hevði sína dagligu gongd.

Eitt satt spæl at vera

**VAKURT
BRÚNUR
ALT ÁRIÐ**

við **Naturalia**

Solarium ella nógv ella minni sól...

**NATURALIA
EXOTICA**

tryggjar við sínum stóra úrvali altíð besta úrslit.

Um bileggingar og nærri upplýsingar um NATURALIA sólverju- og onnur evni — ringið

Tlf. 11012 & 48871

**Ikki ráð
at ferðast
uttanlands?**

Hví ikki royna **FJALSGARÐ?**

Kr. 360,- fyrri samdøgurið

Kr. 550,- fyrri vikuskiftið

Kr. 1.800,- fyrri vikuna

Ikki er at drála — bileggið NÚ!

FJALSGARÐUR

690 Oyndarfjørður
Tlf. 44522 - Fax 44570

Lýsið í sosialinum